

II

Istota postępowania przymuszającego w Krajowym Rejestrze Sądowym

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2001 r. Nr 17, poz. 209 z późn. zm., zwanej dalej ustawą o KRS), w razie stwierdzenia, że wnioski o wpis do Rejestru lub dokumenty, których złożenie jest obowiązkowe, nie zostały złożone pomimo upływu terminu, sąd rejestrowy wzywa obowiązanych do ich złożenia, wyznaczając dodatkowy siedmiodniowy termin pod rygorem zastosowania grzywny przewidzianej w przepisach kodeksu postępowania cywilnego o egzekucji świadczeń niepieniężnych. W razie niewykonania obowiązków w tym terminie, sąd rejestrowy nakłada grzywnę na obowiązanych, z wyłączeniem art. 1052 zd. 2 i art. 1053 k.p.c. W przypadku wniosków, upływ terminu ocenia się na podstawie art. 22 ustawy o KRS. Zgodnie z jego dyspozycją, wniosek o wpis do Rejestru powinien być złożony nie później niż w terminie siedmiu dni od dnia zdarzenia uzasadniającego dokonanie wpisu, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Przykładem zdarzenia uzasadniającego dokonanie wpisu może być zmiana danych wspólnika wpisanego do Rejestru, związana z nabyciem w drodze umowy sprzedaży udziałów od innego wspólnika (zwiększyła się ilość posiadanych przez niego udziałów i ich łączna wysokość). Niezależnie od art. 22 ustawy o KRS oraz innych aktów prawnych, obowiązek zgłoszenia zmian w przypadku podmiotów podlegających obowiązkowi wpisu do rejestru przedsiębiorców wynika z art. 47, a w przypadku podmiotów podlegających obowiązkowi wpisu do Rejestru, o których mowa w art. 49 ust. 1 (np. stowarzyszeń), z art. 53a ustawy o KRS.

Podstawą wszczęcia postępowania przymuszającego może być dokument złożony do akt rejestrowych, np. lista wspólników, umowa zbycia udziałów czy uchwała zgromadzenia wspólników o odwołaniu członka zarządu spółki. W postanowieniu przymuszającym sąd rejestrowy wzywa

obowiązanych do złożenia odpowiedniego wniosku wraz z wymaganymi załącznikami lub dokumentów, których złożenie jest obowiązkowe, wyznaczając dodatkowy siedmiodniowy termin pod rygorem zastosowania grzywny. W przypadku kiedy wymagany wniosek lub dokumenty, których złożenie jest obowiązkowe, zostaną złożone, postępowanie przymuszające podlega umorzeniu, a sprawa jest rozpoznawana pod nową sygnaturą. W sytuacji przeciwniej, sąd rejestrowy, zgodnie z określonym w postanowieniu przymuszającym rygorem, nakłada grzywnę. Mając na uwadze art. 1052 k.p.c., w jednym postanowieniu sąd może wymierzyć grzywnę nie wyższą niż jeden tysiąc złotych, chyba że trzykrotne wymierzenie grzywny okazało się nieskuteczne. Ogólna suma grzywien nie jest ograniczona kwotowo. W razie wykonania czynności przez dłużnika (obowiązanego), grzywny niezapłacone podlegają umorzeniu. Artykuł 24 ust. 2 ustawy o KRS daje sądowi rejestrowemu możliwość ponawiania grzywien.

W ust. 3 art. 24 ustawy o KRS ustawodawca zapisał, że jeżeli środki, o których mowa w ust. 1 i 2 (postępowanie przymuszające oraz grzywny), nie spowodują złożenia wniosku o wpis lub dokumentów, których złożenie jest obowiązkowe, a w Rejestrze jest zamieszczony wpis niezgodny z rzeczywistym stanem rzeczy, sąd rejestrowy wykreśla ten wpis z urzędu. Zatem warunkiem, ażeby na tej podstawie prawnej móc wykreślić wpis z urzędu jest wszczęcie postępowania przymuszającego, nałożenie co najmniej dwóch grzywien oraz okoliczność, że w Rejestrze jest zamieszczony wpis niezgodny z rzeczywistym stanem rzeczy. Treść tego przepisu jest jasna i nie budzi żadnych wątpliwości. W przeciwieństwie do ust. 4 art. 24 ustawy o KRS. Zgodnie z nim, w szczególnie uzasadnionych przypadkach sąd rejestrowy może dokonać z urzędu wpisu danych odpowiadających rzeczywistemu stanowi rzeczy, o ile dokumenty stanowiące podstawę wpisu znajdują się w aktach rejestrowych, a dane te są istotne. Po pierwsze, mając na uwadze wykładnię systemową, niejasne jest w tym przepisie, czy wpis na tej podstawie prawnej może być dokonany bez wszczęcia postępowania przymuszającego. Za niewszczynianiem takiego postępowania przemawiać mógłby argument, że w ust. 3 ustawodawca powołuje się wprost na wyrażenie „jeżeli środki, o których mowa w ust. 1 i 2” (czyli postępowanie przymuszające oraz grzywny), podczas gdy w ust. 4 zastąpił je innym: „w szczególnie uzasadnionych przypadkach”

i nie odwołuje się już do środków określonych w ust. 1 i 2. Po drugie, czy w ust. 4 „wpis” należy rozumieć również jako wykreślenie, bowiem, zgodnie z art. 20 ust. 4 ustawy o KRS, wpisem w Rejestrze jest również wykreślenie. Moim zdaniem, ust. 4 art. 24 ustawy o KRS odnosi się zarówno do wpisu, jak i wykreślenia, i nie nakłada na sąd rejestrowy obowiązku wszczęcia wcześniej postępowania przymuszającego. Warunkiem dokonania wpisu (wykreślenia) na jego podstawie muszą być szczególnie uzasadnione przypadki, znajdujące się w aktach rejestrowych dokumenty stanowiące podstawę wpisu oraz fakt, że dane te są istotne. Z pewnością użyte przez ustawodawcę w ust. 4 art. 24 ustawy o KRS wyrażenia „w szczególnie uzasadnionych przypadkach” oraz „dane te są istotne” jako tzw. pojęcia nieostre mogą być w kontekście określonych zdarzeń niejednoznacznie interpretowane przez orzekających. Wydaje się więc, że od ich uznania zależeć będzie, czy dane zdarzenie można zakwalifikować do wpisu na podstawie ust. 4 art. 24 ustawy o KRS. Szczególną cechą wpisów na podstawie art. 24 ust. 3 i ust. 4 ustawy o KRS jest fakt, że zgodnie z art. 20 ust. 2a tejże ustawy następują one po uprawomocnieniu się postanowienia w przedmiocie wpisu. Zasadą jest bowiem, że wpis do Rejestru polega na wprowadzeniu do systemu informatycznego danych zawartych w postanowieniu sądu rejestrowego, niezwłocznie po jego wydaniu. Wpis jest dokonany z chwilą zamieszczenia danych w Rejestrze (art. 20 ust. 1 ustawy o KRS).

Na zakończenie należałoby się jeszcze krótko odnieść do pojęcia tzw. wpisu niedopuszczalnego. Zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy o KRS, jeżeli w Rejestrze są zamieszczone dane niedopuszczalne ze względu na obowiązujące przepisy prawa, sąd rejestrowy, po wysłuchaniu zainteresowanych osób na posiedzeniu lub po wezwaniu do złożenia oświadczenia pisemnego, wykreśla je z urzędu. Takim przykładem wpisu niedopuszczalnego może być wpis do Rejestru wspólnika, który nie posiada samodzielnie lub łącznie z innymi co najmniej 10% kapitału zakładowego. Niedopuszczalność tego wpisu wynika z art. 38 pkt 8c ustawy o KRS. Wpis niedopuszczalny nie podlega procedurze postępowania przymuszającego. Sąd rejestrowy, po wysłuchaniu zainteresowanych osób na posiedzeniu lub po wezwaniu do złożenia oświadczenia pisemnego, wykreśli taki wpis z urzędu. Również wpis ten następuje po uprawomocnieniu się postanowienia w przedmiocie wpisu.

Reasumując, można stwierdzić, że celem postępowania przymuszającego prowadzonego przez sąd rejestrowy jest zobligowanie danego podmiotu do podjęcia określonych działań, zmierzających do doprowadzenia danej pozycji Rejestru do stanu zgodnego z rzeczywistym stanem rzeczy lub do złożenia dokumentów, których złożenie jest obowiązkowe.

Wiesław Markowski